

СПОРТ И БИЗНИС

Научни часопис

Број 7

ФАКУЛТЕТ ЗА СПОРТ
БЕОГРАД

Београд, децембар 2021.

НАДЛЕЖНОСТИ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ У ОБЛАСТИ СПОРТА ДО 2015. ГОДИНЕ

THE EUROPEAN UNION COMPETENCES IN THE FIELD OF SPORTS UNTIL 2015

МАРКО БЕГОВИЋ

Управа за спорт и младе Влада Црне Горе, Подгорица
Факултет за спорт, Универзитет „Унион – Никола Тесла“, Београд

ИВАНА ПАРЧИНА

Факултет за спорт, Универзитет „Унион – Никола Тесла“, Београд, ivana.parcina@fzs.edu.rs

Сажетак: Зарад адекватнијег разумевања задовољавања јавних потреба кроз област спорта, која је и неретко уставна категорија међу земљама чланицама, неопходно је узети у обзир позиционирање спорта у стратешком оквиру функционисања Европске уније. Основ сагледавања предметне области полази од Уговора о функционисању Европске уније који је предвидео специфичне надлежности у вези спровођења координисане политике у области спорта као и низ докумената који су настали на темељним вредностима спорта, успостављеним Европском повељом о спорту и Кодексом етике у спорту.

За националне политике, ЕУ компетенције су од значаја, имајући у виду процес усаглашавања правних прописа са *acquis communautaire*, без обзира да ли се ради о посебном правном пропису у области спорта, тј. *lex specialis* или се поменута област уређује *lex generalis* са друге стране. У практичном смислу, *ratio legis* предвиђа *iure imperii*, која укључују *in extenso* субјекте полазећи од *ratio materiae*.

Кључне речи: спорт, ЕУ, компетенције, политика, надлежности.

Abstract: For the sake of a more adequate understanding of meeting public needs through the field of sports, which is often a constitutional category among the Member States, it is necessary to take into account the positioning of sports in the strategic framework of the functioning of the European Union. The basis for looking at this issue stems from the Treaty on the Functioning of the European Union, which predicts specific competencies regarding the implementation of coordinated policy in the field of sports, as well as a number of documents that were created on the fundamental values of sports, established by the European Sports Charter and the Code of Sports Ethics.

For national policies, the EU competences are of importance in view of the process of harmonization of legislation with the *acquis communautaire*, regardless of whether it is a special piece of legislation in the field of sports, i.e., *lex specialis* or the mentioned field is regulated by the *lex generalis* on the other side. In practical terms, the underlying purpose provides *iure imperii*, which includes *in extenso* subjects starting with the *ratio materiae*.

Keywords: sports, the EU, competences, politics, jurisdiction.

1. УВОД

Основ за деловање институција Европске уније полазе од чињенице да *acquis communautaire* има супремацију у односу на домаће законодавство држава чланица, где је тумачење по члану 267, Уговора о функционисању Европске уније у надлежности Европског суда правде.¹ Но сам статус Европске уније као наднационалне, *sui generis* организације умногоме замагљује начела поделе и јединства извршне (и управне), законодавне и судске власти, манифестујући се као својеврсни политичко-бирокупатско-правни хибрид. Што се тиче самих интегративних процеса везаних за Европску унију, Моравцсик наводи да су исти кулминирали након приступања Матрихтском уговору који се темељи на слободном кретању људи, роба, услуга и капитала [1]. Овај процес базиран на првенствено економској потреби, пратило је упоредо и елиминисање политичких баријера објашњавајући се кроз „spillover“ ефекат, тј. оквир неофункционализма прожет политиком руковођења [2]. Из дате перспективе интегративна еволуција почива на

¹ Уговор о функционисању Европске уније је ступио на снагу 2009. године.

супранационалности и међузависности актера- *pacta sunt servanda* стварајући институције попут Европске комисије, Европског парламента и Европског суда правде.

Норме које регулишу систем спорта изван *lex sportiva*, настају како у националном тако и у међународном оквиру. Како Гардинер и други наводе, интензивна комерцијализација проузроковала је свеобухватније нормирање и регулисање области спорта [3]. Потреба за нормирањем огледа се у чињеници, да као и у другим областима попут животне средине, потребно је препознати и омогућити одређени форум за учешће свих заинтересованих страна [4]. Тако је утицај на спорт више последица спровођења, него инструмент политике [5]. У складу са напред изнетим, због своје динамичности, комбинован приступ нормирања области спорта полази од међународног, управног, привредног, грађанског и кривичног права [6]. Као потврда претходном ставу у борби против допинга у спорту, поред дисциплинске (спортске) одговорности, неретко правна или физичка лица подлежу даљем кривичном гоњењу [7]. Иако у конкретној области, због своје наднационалне особености, Европска унија нема директних компетенција да развија обавезујуће норме, али флуидност спорта посебно везаних за темељне вредности ЕУ несметано кретање људи, роба и услуга, невољно усмерава на интервенцију доводећи у везу *acquis communautaire* и спорт [8]. С претходним у вези, Малатос препознаје тростепени ниво регулисања, где је комбиновани приступ од посебног интереса [8]. Приступ „soft law“ представља одређење држава чланица у случају када изостаје заједнички став и у складу је са јединственим системом руковођења унутар институција Европске уније, где је деловање на примеру Европске комисије најчешће административног карактера. Но не мање важна је чињеница да су у Швајцарској Конфедерацији, где је највећи број чланица Међународног спортског покрета регистрован, да исте имају статус давалац (провајдер) јавних услуга [9]. У прилог изнетом је и хетерогеност у смислу преиспитивања рада и функционисања спортског покрета од стране надлежног националног ауторитета [10]. Поменута констелација је умногоме отворила простор за самосталније функционисање Међународног спортског покрета.

Скуп норми Међународног спортског покрета у форми *lex sportiva*, послужили су структурисању и позиционирању учесника у систему спорта, иако има мишљења да се на овај начин створила монополска структура доносиоца одлука. Са друге стране, имајући у виду интензивну комерцијализацију спорта [11], изгледа да спортски покрет нема довољно капацитета да се самостално избори са ерозивним процесима [12]. У том смислу Европска унија делује *iure imperii*, водећи се принципима очувања јединственог тржишта, а у погледу спортско специфичних питања приступа се координираној (са државама чланицама) политици. Овде је јасно, а касније ће бити и поткрепљено, разграничавање спорта као привредне активности и аматерског спорта, разграничавање надлежности по принципу *singula loca*, имајући у виду усложњени процес доношења одлука унутар институција Европске уније. Исти принцип се примењује и на релацији Европска унија – Међународни спортски покрет, поштујући начела аутономије, али је питање за посебно разматрање степен аутономије или боље речено од кога и колико. Иако има мишљења да односи у спорту не би требало да буду нормирани [13], постоји опасност од *sui generis* статуса уважавајући једино *lex sportiva*, али и становишта да би интервенција у спорту довела у питање пирамидалну (вертикалну) структуру, стварајући неопходне претпоставке за мрежну (хоризонталну) структуру односа субјеката [14]. Полазећи од чињенице да *lex sportiva* делује транснационално, појављује се потреба не само за праћењем прекограничних активности већ и одређеном интервенцијом која је отежана појединачној држави, а уважавајући природу активности (неретко комерцијалног карактера) и чињеницу да спорт није изолована појава, Европска унија се јавља као јединствен ентитет који би требало да штити фундаменталне вредности које сежу од људских права до економских слобода и јединственог тржишта [15].

2. ПОЛИТИКА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ И СПОРТ

У теоријском смислу, прави се разлика о позадини нормирања области спорта где Фостер наводи *тржишно оријентисани модел*- спорт као привредна делатност коју карактерише не-интервенционистички приступ; *неисправно тржишни модел*- где се прописима који регулишу област тржишне конкурентности превенира стварање монопола услед односа на тржишту; *модел благостања потрошача*- штити права посебно физичких лица; *модел спортског монопола*- где спортски покрет уважава висок ниво аутономије; *друштвени модел*- где су вредности које спорт баштини важније од комерцијалне делатности [16].

Одговорност доносиоца одлука значајно зависи од постављеног оквира у предметној области, и ту се мора правити разлика између локалног-националног и међународног. Последњих 30-40 година, постоји прилична заинтересованост академске заједнице за односе субјеката у систему спорта која је имала доминантан утицај на израду међународних норми и стандарда са интенцијом да се ближе уреде области које могу имати негативан утицај

са једне и области које су од посебне важности као активности од јавног интереса са друге стране [17]. С тим у вези, камен темељац у позиционирању спорта у политикама јавних власти, као активности од јавног интереса представља Европска повеља о спорту, којом се, између осталог дефинише спорт као облик физичке активности претежно структурисаног/организованог карактера [18]. Истичу се здравствене, друштвене и васпитно-образовне вредности, а улога јавне управе огледа у стварању неопходног оквира за сарадњу- првенствено са непрофитним и невладиним сектором у циљу даљег развоја активности од јавног интереса кроз јачање волонтеризма и промовисању концепта аутономије спортског покрета. Посебно интересантан јесте концепт аутономије који се прилично разнолико перципира, стварајући извесне препреке у смислу рада и функционисања спортског покрета.

Важан, можда не доминантан утицај на израду политика у области спорта на нивоу ЕУ полази од филозофије Олимпијског покрета- Олимпизма [19]. Ако се пође од дефиниције Олимпизма (улога спорта у циљу развоја човечанства и допринос грађењу бољег света), Олимпијска повеља има јасну васпитно-образовну улогу са циљем промоције здравих стилова живота и омогућавања доступности спорта за све. Олимпизам је својеврстан начин живота који укључује поред образовне, принцип друштвене одговорности и етичку компоненту као универзалне вредности. Бављење спортом је људско право и свака појединка и појединац морају имати могућност за учешће у спортским активностима, лишени било којег вида дискриминације, а све у духу међусобног разумевања, пријатељства, фер-плеја и солидарности, укратко- Олимпизма. Сам почетак [20] почиње: *Спорт је део наслеђа сваког мушкарца и сваке жене и ништа не може надокнадити његов недостатак.*

Даље, у уводном делу напомиње се да је спорт друштвено-економски феномен и као такав важан чинилац солидарности и благостања Европске уније користећи се принципима олимпизма у сврху промовисања толеранције и разумевања међу народима/културама [20]. Овај документ представља почетак инволвирања Европске комисије као својеврсни стратешки оријентир у односу на систем спорта и значају истог за простор Европске уније. Ако се погледају претходне иницијативе попут Декларације из Нице, државе чланице имају примарну улогу кроз наметање обавезности спортском покрету да поштује правни поредак истих, наглашавајући друштвени аспект спорта [21]. Кроз политику структурисаног дијалога, Европска унија је створила основе за институционалну подршку спорту као флуидној, тј. мултисекторској активношћу од јавног интереса. Круна структурисаног дијалога- “EU Sport Forum” се организује се под патронатом Европске комисије где се заговарају пројектни задаци и активности од интереса за област спорта, док је Савет усвојио документ којим се ближе уређује и могућност неформалног окупљања доносиоца одлука у области спорта [22]. Први акциони план је усвојен 2011. године са циљем јачања сарадње субјеката у спорту [23], који је убрзо пратило и доношење Другог акционог плана (до 2017. године). У том смислу, формирана су радна тела (експертске групе) у којим представници спортског покрета имају статус посматрача [24]. Чланове радних тела чине доминантно номиновани представници земаља чланица ЕУ а баве се темама које су у директној вези са системом руковођења у спортском покрету, економским и здравственим аспектом спорта.

За својеврсни институционални искорак може се узети 2009. година кроз усвајање Уговора о функционисању Европске уније, где је спорт је третиран као део политике којом се допуњавају постојеће надлежности држава чланица. Ближе, чланом 165, Лисабонског Уговора предвиђено је да: *Унија доприноси подстицању европске димензије у спорту, водећи рачуна о специфичној природи спорта, његовим структурама заснованим на добровољности, као и о његовој друштвеној и образовној улози. Деловање Уније има за циљ развој европске димензије у спорту, подстицањем правичности и отворености у спортским такмичењима и сарадње између тела надлежних за спорт, као и заштитом физичког и моралног интегритета спортиста и спортисткиња, нарочито најмлађих спортиста и спортисткиња* [25].

Постојећа правна уређеност Европске уније умногоме отежава даље кораке уважавајући специфичности и потребе спорта као активности од јавног интереса. Кориштени термини јасно указују на лимите у потенцијалној интервенцији која се огледа у смислу подршке или координације активностима иницираних од стране земље чланице, што даље искључује доношење обавезујућих норми уважавајући принцип *поделе* надлежности. Овакав модел руковођења дефинише децентрализовани, колективни и повезани процес доношења одлука [26].

Са друге стране, као јединствено тржиште и кроз политику конкуренције (спорт као привредна активност) и политике у областима здравства, социјалног старања, образовања и младих (спорт за све, базични спорт), интеракција између Европске уније и Међународног спортског покрета је прилично интензивна. Утемељење претходног става огледа се у чувеном случају „Босман“ који се тичао слободе кретања радника унутар простора ЕУ појачано чињеницом да је Европски суд правде 1974. године потврдио да је спорт као привредна активност неодвојив дио *acquis communautaire* [27]. Последица у случају „Босман“ манифестовала се у одговору на посланичко питање Европске

комисије да се пресуда односи и на друге спортове [28]. Даље, Европска комисија у складу са чл. 105 који се односи на примену чл. 101 и 102 Лисабонског уговора, наводи да има право да реагује *vis-a-vis* спортског покрета у циљу обезбеђивања пуног спровођења наведених норми [29]. С претходним у вези, пресуда Европског суда правде и става Европске комисије су подразумевали да спортски покрет приступи измени сопствених правила која су неретко кроз термин аутономија подразумевана као *sui generis*. У конкретном, документ Принципи сарадње између чланица УЕФА и клубова озваничен усвајањем од стране Управног одбора УЕФА 1990. године, предвиђа да је играч по истеку уговора има могућност да закључи уговор са клубом по сопственом избору, а да су клубови дужни да једне друге обавештавају о поменутих активностима али и национални савез.

3. АКТИВНОСТИ И КОМПЕТЕНЦИЈЕ ЕУ У ОБЛАСТИ СПОРТА

Идентификоване Белом књигом о спорту, активности или области деловања компетенција ЕУ груписани су у три тематска оквира; *друштвени*- активности које утичу на генералну популацију (систем физичког васпитања, различитост и друштвена укљученост кроз спорт и дуална и каријера након спорта), *економски*- анализа економског потенцијала спорта али и доношење одређених норми које се тичу спорта као комерцијалне/привредне делатности, *организациони*- тиче се директно рада и функционисања спортског покрета, тј. система руковођења и изазова са којима се исти сусреће [30].

Табела 1: Тематски оквири деловања компетенција ЕУ

Друштвени	Економски	Организациони
Учешће у спортским активностима	Модел финансирања потреба кроз спорт	Принципи доброг руковођења
Друштвена укљученост	Државна помоћ	Посредници/менаџери у спорту
Дуална каријера	Велике спортске манифестације	Позиција физичких лица у спорту

3.1. Друштвени оквир- здравствени аспект

Према истраживању Светске здравствене организације за Европу из 2006. године, преко 600,000 смртних случајева је у релацији са физичком неактивношћу [31]. У наставку ове студије описани су ефекти редовне физичке активности као превенција: кардиоваскуларних болести, крвног притиска, дијабетеса, канцера дебелог црева, гојазности, психосоматских поремећаја и смањења свеопште смртности популације. Спорт као активност свакако није довољна компонента али изузетно ефикасно средство за постизање жељених циљева. Међународна асоцијација за спорт и културу (ISCA) је на основу поменуте, израдила Студију о економском аспекту физичке неактивности за регион где се истиче да је неактивност глобално четврти ризик за прерану смрт а трошак превенције/лечења износи осамдесет милијарди евра на годишњем нивоу [32]. Имајући у виду претходно изложене податке, ЕУ је приступила изради прве необавезујуће Смернице за промоцију физичке активности [33]. Поменути документ је пратила израда и Препоруке Савета и у том смислу се истиче нужност да се у земљама чланицама приступи изради адекватних политика а конкретније, обавезују се исте да номинују контакт особу за предметну област, док се ЕК са друге стране обавезује да асистира државама чланицама у процесу израде и спровођења мера предвиђених националним потребама [34].

3.2. Економски оквир- државна помоћ

Одредбе Уговора о функционисању Европске уније наглашавају да интервенција јавних власти не сме пореметити концепт тржишне економије али оставља простора са циљем стварања једнаких стартних позиција. У том смислу, амандмани на Уредбу бр. 994/98 у вези одредаба из чл. 92-93 Лисабонског уговора појашњавају да поједина издавања не потпадају под државну помоћ ако су у складу са чл. 107 истог [35]. Такође, предвиђене надлежности Европске комисије подразумевају обавезу да се сачине категорије државне помоћи и са тим у вези израђене категорије пружају увид у околности под којима је државна помоћ дозвољена, тј. по питањима чисто локалног карактера или у области аматерског спорта. Са претходним у вези, ако се узме случај инвестирања у реконструкцију спортских објеката, мора се приметити одређена празнина поменутих прописа имајући у виду став Европске комисије да инвестиције у спортску инфраструктуру немају додирне тачке са комерцијалном природом спорта (привлачење подршке приватног сектора кроз спонзорства) већ одражавају локалне потребе. Са друге стране спортски покрет је разумео палету деловања, па је УЕФА 2012. године усвојила Пропис о финансијском фер-плеју

(FFP) који је у складу са одредбама и циљевима политике Европске комисије у области државне помоћи. Намера овог документа је и да се обезбеди одрживост и потентност фудбалских клубова са континента.

3.3 Организациони аспект- принципи доброг руковођења у спорту

Принципи доброг руковођења јесу у директној вези са правним уређењем спорта, тј. са успостављеним односом јавне управе и спортског покрета [36]. Као полазна основа узима се истраживање Андре-Ноел Чакер „Good Governance in Sport, a European survey“ којим се препознају два модела у односу на 3 области који се могу сумирати као интервенционистички (неинтервенционистички), централизован (децентрализован) и консолидован (неконсолидован) [37]. Посебно се узима у обзир организациона структура спортских организација, али и однос комерцијалне и непрофитне природе истих [38].

Поред правног уређења, имајући у виду специфичност спорта који се неретко посматра као *sui generis* активности, интервенције са нивоа Европске уније су ретке. Такође, се мора приметити да је рад и функционисање спортског покрета неретко предмет судских инстанци, те се може закључити да је политика Европске уније базирана на моделу усмеравања у односу на потребе. Но, ако се пажљивије погледа документ Европске комисије „Developing the European Dimension in Sport“ из 2012. године, увиђа се да принципи доброг руковођења представљају *conditio sine qua non* за остваривање аутономије, тј. механизма само-контроле [39]. Настављајући на претходно, једно од радних тела- Експертска група за „добро руковођење у спорту“ израдила је Препоруке о принципима доброг руковођења у спорту на нивоу ЕУ [40]. Намера аутора поменутог документа је да сет принципа и мера буду применљиви за професионални и аматерски спорт, базирајући се на демократичност, јавност у раду и процесу доношења одлука, баланс и одговорност у процесу управљања. Ближим увидом, јасно је одређење у делу обавеза спортског покрета да припреми адекватан стратешки оквир (циљ-мисија-визија) уз инкорпорирање Етичког кодекса и укљученост свих заинтересованих страна (спортских субјеката-физичких лица) у процес доношења одлука и поделе одговорности у том смислу. Што се финансијског аспекта тиче, не признаје се „специјалан“ статус спортском покрету, већ је обавеза истог да рад и функционисање прилагоди правним прописима државе у којој је основан/регистрован. Како се ради о двосмерном односу (јавне власти – спортски покрет), у односу на чл. 132, Директиве 2006/112/ЕЦ74 (да су поједине категорије/активности од јавног интереса изузете од ПДВ-а), одлука Европске комисије из 2009. године а у складу са чл. 226 Лисабонског уговора [41], да је одредба Републике Аустрије о активностима повезаним са спортом и непрофитним организацијама изузете од ПДВ-а сувише опште и без рестрикција [42].

4. ФИНАНСИРАЊЕ ПОТРЕБА У СПОРТУ НА НИВОУ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

Систем финансирања спорта базира се на јавна средства и сопствена средства; буџетско финансирање, субвенције од приређивача игара на срећу, посебне пореске стопе, кредити са нижим каматним стопама, финансирање изградње, реконструкције и адаптације спортских објеката, изнајмљивање објеката и спортске опреме по нижим ценама [43]. Статистички подаци говоре да локална средства (16,90%) преовлађују у односу на средства из државног буџета (6,95%) [43]. Модел система спорта управо варира од односа финансирања, тј. степена партиципације у спорту, нивоа финансирања по глави становника, степена укључења волонтера као и доприноса домаћинстава. У анализи финансирања спорта јављају се четири модела [43]. Код првог модела, којем гравитирају земље Западне и Северне Европе, карактеристичан је висок ниво партиципације у спорту (преко 20%) и висок БДП. Акценат је на систему финансирања школског и рекреативног спорта. Други модел-медитерански модел осликава се кроз нижи БДП, више индивидуалне цене коштања партиципације у спорту где је и ниво волонтеризма на значајно нижем нивоу од првог модела. Код трећег модела који је карактеристичан за земље Средње Европе, присутан је низак ниво заинтересованости за рекреативно бављење спортом и усмерење на врхунски спорт. Четврти модел је „лошија“ верзија претходног, где се гро средстава обезбеђује од игара на срећу. Поред наведених Република Француска и Уједињено Краљевство имају „сопствени“ пут система финансирања спорта. Република Француска гравитира ка првом моделу са много већим учешћем јавног сектора у спорту у односу на спремност домаћинства (појединачно) да контрибуира. Супротно томе, у Уједињеном Краљевству, висина издвајања домаћинства је већа у односу на учешће јавног сектора.

Имајући у виду разлике у развијености, броју становника, издвајања за спорт се упоређују према БДП-у, тј. издвајање буџетских средстава по глави становника (% износ):

Табела 2: Издвајање буџетских средстава за спорт по глави становника изражено у процентима

	Финска	Француска	Немачка	Шведска	Словенија	Шпанија
Државни буџет	4.3	8.9	0.6	2.2	5.5	0.4
Локални буџет	24.7	29.5	26.6	20.4	20.8	5.2
Сопствена средства	71.0	61.6	72.8	77.3	73.6	94.4
Укупна средства- БДП	1.13	1.1	1.28	0.8	0.6	3.47
Укупна јавна средства за спорт- БДП	0.33	0.42	0.35	0.18	0.16	0.20

Erasmus + програм

Програм Европске уније који омогућава сарадњу првенствено држава чланица „Еразмус +“ није осмишљен са намером да „помири“ горе наведене моделе финансирања. Сходно позиционирању спорта у Лисабонском уговору, интенција програма је да асистира решавање друштвено-економских изазова који се тичу друштвене инклузије, праведности, јачања компетитивности на тржишту рада за период 2014-2020. У конкретном, Еразмус + програм се јавља као подршка интензивирању међу-секторске сарадње укључујући локалну самоуправу, високошколске институције, научно-истраживачке центре и локално привредне потенцијале. У том смислу, акценат је дат на транснационална партнерства са посебним фокусом на спровођењу препорука Европске уније (пр. НЕРА) и активности које се тичу базичног спорта.

5. УТИЦАЈ БРЕГЗИТА НА ПОЛИТИКУ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

Укратко чл. 50, Уговора о функционисању Европске уније предвиђа право државама чланицама да, у складу са сопственим уставним уређењем, донесу одлуку о повлачењу из Европске уније. У конкретном, Велика Британија има временски оквир од две године да договори услове. По питању трансфера, спортисти који нису део ЕУ/ЕЕА простора имају знатних потешкоћа да задовоље постојећа правила која су настала да се заштите домаћи спортисти. Имајући у виду политичку констелацију, тј. интенцију заговорника изласка за строжијом регулативом посебно по питању имиграције, то ће се одразити негативно првенствено на радно-правни статус спортиста. Наиме, ако Велика Британија изађе из оквира ЕУ/ЕЕА, то ће значити да се или постојеће унутрашње устројство у систему спорта прилагоди или ће велики број спортиста морати да напусти професионалне клубове са несагледивим финансијско-економским и политичким последицама. Много веће последице су могуће у сфери права преноса, јер изласком из ЕУ Велика Британија губи могућност да утиче на процес стварања јединственог дигиталног тржишта са огромним финансијским потенцијалом од преко четиристо милијарди евра и стотину хиљада нових радних места.

6. ЗАВРШНА РАЗМАТРАЊА

Још је рано процењивати утицај политике Европске уније за област спорта, али се може закључити из претходно изложеног да није балансирана, тј. да су приоритети постављени прешироко док су усвојени документи у виду препорука, необавезујућег карактера. Фокус интервенције институција Европске уније своди се на комерцијалне/привредне активности у области спорта. Са друге стране, полазећи од чињенице да скуп норми генерисаних кроз Међународни спортски покрет (посебно МОК) делује као *lex sportiva* са *sui generis* надлежностима када се тиче спортско-специфичних правила разуме се да је оквир деловања *pacta sunt servanda* у складу са *ius*

commune. Изван тог оквира, државе чланице Европске уније могу деловати *iure imperii* узимајући у вид *ratio materie* у областима људских права/дискриминације и корупције/организованог криминала. Имајући у виду последња исраживања о раду и функционисању, чини се да по питању кредибилитета кровних спортских организација, институције Европске уније и даље нису спремне да се ухвате у коштац са последицама пирамидалног спортског уређења [44].

Што се спорта тиче, штета од Брежита је једносмерног и средњорочног карактера, тј. евентуалне последице ће осетити Велика Британија у годинама које следе. Не улазећи у оправданост модела о којима говори Фостер, из горе наведеног је јасно да су институције Европске уније фокусиране на комерцијалну природу спорта, тј. потребу да се заштите принципи јединственог тржишта. Изазови са којима се сусреће спорт поред интензивне комерцијализације, јесте постојећа уређеност система спорта у виду пирамидалне структуре, успостављеног монополског система процеса доношења одлука са једне, али је и са друге стране потреба за даљим развојем спорта као активности од јавног интереса- разлози су за преиспитивање постојеће политике Европске уније.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Moravcsik, A. (1998). The Choice for Europe: Social Purpose and State Power from Messina to *Maastricht*, Ithaca: Cornell University Press.
- [2] Haas, B. E. (1957). The Uniting of Europe. Stanford CA: Stanford University Press.
- [3] Gardiner, S., James, M., O'Leary, J, Welch, R., Blackshaw, I., Boyes, S. & Caiger, A. (2001). Sports Law. Text and Materials. London: Cavendish Publishing.
- [4] Bell, S. & McGillivray, D. (2000). Environmental Law. 5th edition. London: Blackstone Press. p. 28.
- [5] Monnington, T. (1992). Politicians and Sport: Uses and abuses. U Allison, L. The Changing Politics of Sport. Manchester: Manchester University Press.
- [6] Allen, D. (2007). Sport and European Union: Foreword. Journal of Contemporary European Research, Vol. 3, No. 3. pp. 180-181.
- [6] Papaloukas, M. (1995). Doping. Thessaloniki: Papaloukas Editions.
- [7] Malatos, A. (1992). Introduction to sports law: Sports legal order. Epitheorissi Athletikou Dikaïou.
- [8] Mrkonjic, M. (2013). The Swiss regulatory framework and international sports organizations. Action for Good Governance in International Sports Organizations. Play the Game.
- [9] Nafziger, J.A.R (2002). Comments on Applying International Sports Law in the United States. ISLJ 2002/3, p. 9.
- [10] Sage, G. H. (1990). Power and Ideology in American Sport. Champaign, Ill: Human Kinetics.
- [11] Houlihan, B.M. (1998). "The World Anti-Doping Agency and the campaign against doping in sport", Council of Europe Handbook. Council of Europe Publishing.
- [12] Foster, K. (1993). Developments in Sporting Law, in L. Allison (ed.). The Changing Politics of Sport. Manchester: Manchester University Press.
- [13] Beloff, M., Kerr, T. & Demetriou, M. (1999). Sports Law, Oxford: Hart Publishing.
- [14] Parish, R. (2003). Sports law and policy in the European Union. Manchester: Manchester University Press.
- [15] Foster, K. (2000). How can Sport be Regulated? In Greenfield, S. & Osborn, G. (eds). Law and Sport in Contemporary Society. London: Frank Class.
- [16] Беговић, М. (2014). Правна Позиција Црногорског Спортског Система, Медијски дијалози Вол. VII, No 20.
- [17] Препорука бр. Р (92) 13 РЕВ, Европска повеља о спорту (1992).
- [18] Олимпијска повеља Међународног олимпијског комитета (2015).
- [19] Бијела књига о спорту Европске комисије ЦОМ(2007)391 (2007).
- [20] Декларација о специфичним карактеристикама спорта Европског савјета (2000).
- [21] Резолуција Савјета ЕУ о структурисаном дијалогу у спорту (2010). ОЈ С 322.
- [22] Резолуција Савјета ЕУ Акциони план 2011-2014 за спорт. ОЈ С 162 (2011).
- [23] Резолуција Савјета ЕУ Акциони план 2011-2014 за спорт. ОЈ С 162 (2014).
- [24] Уговор о функционисању Европске уније (2009).
- [25] Marks, G., Hooghe, L. & Blank, K. (1996). European Integration from the 1980s: State-Centric v. Multi-level Governance. Journal of Common Market Studies. Vol. 34, no. 3, pp. 341-373.
- [26] Случај 36/74 Walrave i Koch против Међународне бициклическе федерације [1974] ECR 1405, параграф 4

- [27] ОЈ С 137/1996, став 4.
- [28] ОЈ С 173/1996, став 94.
- [29] Francis, I. (1997). *Future direction: The power of the competitive board*. South Melbourne, Victoria: Pitman.
- [30] Свјетска здравствена организација (2006). Физичка неактивност и здравље у Европи: докази за акцију.
- [31] Међународна асоцијација за спорт и културу (2015). Студија о економском аспекту физичке неактивности за Европу.
- [32] Смјернице за промоцију физичке активности (2008). http://ec.europa.eu/sport/library/documents/c1/eu-physical-activityguidelines-2008_en.pdf
- [33] Препорука о промоцији повећања физичке активности у здравствене сврхе Савјета ЕУ (2013). <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013PC0603&from=EN>
- [34] Уредба бр. 994/98 о примјени чл. 92 и чл.93 Уговора о функционисању Европске заједнице на одређене категорије хоризонталне државне помоћи (1998).
- [35] Препорука Савјета Европе CM/Rec (2005)8.
- [36] CDDS (2004) 18.
- [37] Schmidt, S., & Brauer, M. (2006). Strategic governance: How to assess board effectiveness in guiding strategy execution. *Corporate Governance: An International Review*, 14(1), 13-22.
- [38] Европска комисија (2011). COM(2011) 12.
- [39] ЕУ Експертска група (2013). Препорука о принципима доброг руковођења у спорту на нивоу ЕУ.
- [40] Директива 2006/112/EC74.
- [41] Образложење Европске комисије (2009). http://europa.eu/rapid/press-release_IP-08-1032_en.htm?locale=en
- [42] Evropska komisija (2007) „The EU and sport: background and context. Pp 47,87
- [43] Geeraert, A. (2015). The legitimacy crisis in international sports governance. Sports Governance Observer 2015 Report.